

**De festo Aurei Velleris Trajecti celebrato, a Carolo eius
nominis quinto imperatore, eius ordinis praeside, ipsisque
eiusdem ordinis heroibus, anno 1546.**

<http://hdl.handle.net/1874/339135>

De festo aurei Velleris Tractatus celebrato, a
Carolo eius nominis Quinto Imperatore,
eius ordinis Praeside, ipsiusq; eiusdem
ordinis Herodibus. ~~ante~~ a 1546.

De Praestantissimo aurei Velleris ordinis festum celebrari ceptum est ultra-
iecti in Ecclesia Cathedrali S. Martini sacra 2^a Januarii a meridie sub
horam quartam, finitum quinta mens. eiusdem circa horam meridianam.

Primo die ad Vesperas itum horam circiter quartam. celo undiq; qua
densissime nungente. Processerunt celebri praesa ab aula Caesaris,
Monasterio S. duorum Tenthonicorum, iuxta moenia civitatis ad plagam
occidentalem, primi Canonici quinq; Ecclesiarum, vestiti oes prolixioribus
indumentis quoru vsus in sacris factum est capras vulgus vocat partim
ex bisse purpura sericeq; partim ex auro arte plumbaria Caris confectis.
Deinde Abbatos et Episcopi mitrati in vestimentis aequa ad sacram
religionem spectantibus, quoru hic erat immortis et distinctis. Primo
ordine Abbatos quatuor bim incidentes, ante quos fuis cuiusq; famulus
baculum pastoralis anteferebat, sacellanus a tergo sequebatur. Priores duo,
Abbas a Barna et Abbas Insularis a Marienwerdt, Posteriores vero
Abbas Egmondanus, abbas S. Baionis gandavenu. Hos totidem Episcopi
sunt subsequuti e quibus Eps ~~Brabantis~~ Ebronen qui et Suffraganeus
Epi Traiecten. ac Eps missencensis simul et Eps Tornacenu et Cameracenu
Egrediebantur. Postremus in hac classe ibat Eps Traiecten duobus
suis decemcom comitatibus Abbatibus, dextrum latius abbas ad S. Paulum in
Traiecto, sinistrum clausit Abbas S. Laurentij in Oestbroeck. Caterum
ministri Epi Traiecten Amelinus muelleg Praesidis Leidenu. et Cano.
Tra: alter iudicis Moerkelken Cano: et Thesaurarius cathed: Ecclie Tra:
quoru sic post sequens Mitram pontificalen cum opus esset vel deposuit
vel praesulis capiti iterum imposuit, ille praesidis baculum gestabat
posteriorum. Post hos Tubicinus Caesaris numero quatuordecim, in
equis, subinde ebuccinantibus. Deinde Columiferi Masariis vocant, proximis
Caudicatores olim herodes nunc Seraldos vocant, habitus sui officij sequebatur.
Hos rursus quatuor Illustres eius ordinis officarij Primus duo franceses
valesius armorum Rex et primarius ordinis aurei Velleris heros Talsen
vocant, cui spectandum membra aureum ex humeris pendebat, in quod
corum omnium, qui suis ordinis ascripti essent, insignia visibantur inserta,
Secundus D. nicolaus graspiarins Tercius D. sterck Thesaurarius. Quartus
D. magri Cancellarius, oes in cultu ipsius ordinis bim sequebantur.
Iude quatuor succedunt paria de ipso ordine dominoru, nu plures non
erant presentes, ex quibus imichi erant Comes Bimonsis et Comes
Lalen. Deinde D. de Bossi et D. de Brederoode. Tertio loco D. de
Pijnois et Comes de Renly, post quos D. de Trassignis, et duo
Arsesgotis eius ordinis decanus absente Palatino aresiduocono.
Caesaris quam declinare volens a magi Oratores hovesq.

~~Handwritten scribble~~

Hubertus Tho-
mas Ludovici Vi-
ta Frederici 2.
ELicht Palatii
fol. 264. Caesar
ultraiecti festum
aurei Velleris ce-
lebrari coepit,
convocatis quoq;
suis ordinis comiti-
bus, huiusmodi prin-
cipum Frederici
2. ELicht Palatii
omisit. Quis inter-
ea personaliter nihil
modis a Protestan-
tibus per. Indies
magis ac magis sub-
sicionem arguabat
ab athenistis misit. fol. 264.

formam omnium colla torquetur circa in modum amicti Velleris circum
 dabat. Denique Caesar postremis cum pariformi ordinis Sabiti et collarum
 ornamento solus est subseditus. Post Caesarem sequuntur Ferdinandus
 Arcidux Austriae Ferdinandus Romanorum Regis filius medius, princeps
 Piedemontium a dextris, Dux ab Alia a sinistris. Habitus ordinis
 fuit Vestis larga et fluxa ex Summis in talos usque demissa, cum
 manibus itam largis et amplis, qua cingulum circum lumbos astrin-
 gebat. Pileus quoque ad Summum Sabiti pertinebat, qui iuxta capiti
 antiquitatem referentis erat, cum fortis et in se conuluto circum orifici-
 cum ambiente limbo, qua parte capiti imponebatur, versusque etiam
 aperturam fluxam habebat, et vagam in Occiput ac cornua recumbentem
 cum cauda astruta et longiuscula, ex latere altero anxia, qua collo
 circumlecta pileum capiti, cum opus esset, retractum et in Summum
 repositum ne distruere ac delabi indebitum posset, coerceret. Hic
 habitus ordinis perpetuo fido talis fuit, sed per variata colora
 diversis. Primo enim die totus ruber fuit ex purpura, Altero die in
 missa officio, eodem usque sunt. In Vespere totus niger ex pauca lauro,
 quod vigiliae sunt pro defunctis Saborum. Tertio itidem mane niger
 erat, quo tempore Missa pro defunctis celebrata est. In Vespere autem
 eiusdem diei Vestis alba, pileus ruber fuit, quarto die eiusdem coloris
 Vestis amicti et sunt quo pridie Vespere, albo usque et coccineo pileo in
 missa, qua Summo festo fidentur imponitur. Ingressi itaque solenni illa
 processione in templum S. Martini, cuius parietes antiquis vidiis et
 ordinis anxiae presumptuosae, ex auro et sericeo contextis, de historia Pedromae,
 ex qua amicti Velleris ordo dicitur originem, Philippo cognomento bono Burgundiae
 Duce primo institutum, in eorum, cuius subsellia sua parietesque proximae
 Resca purpura contexti resplendebant, recepti sunt, ubi statim Vespertinae
 praesides decantari coepit a Cantoribus Caesaris in pensili et transversa
 supra eorum limina inambulacra consistentibus. Locum Caesari supremum
 a dextris erat sub amicti belamanti Umbraculo, ex eodem latere 7. ordinis
 dux, sub suis singulis armis et insignibus supra se deiecit. A sinistris
 solus Comes de Reulx. sedebat: quatuor vero ordinis officarii, ante
 Caesarem a dextris, in inferioribus subselliis consistebant. Heroes a
 sinistris, infra subsellia inferiora et in medio praesens eorum stabant.
 Tubicines superius in festinatione templi inambulacra et circumfusa constituta.
 Regina Hungariae Caesaris soror cum aliquot serenis ac nobilioribus
 pedissequis suis. In pensili camarata a sinistris eorum per transversam,
 sine cancellulis recens sunt fabricatos in hoc no a populo videtur
 posset, spectabat sua. Arcidux Austriae cum principe Piedemontium
 sub inambulacra, in quo cantores consistebant, a sinistris Imperatoris
 stabant. Episcopus ante summum altare in collocato ibidem sedili
 locum fuit designatus. Oratores et legati quotquot adstant ibidem a
 regione ad sinistra supra altero sedulo sederunt. Vespere et fest.
 Cerimonie iam absolutis inter sextam et septimam hora, exitum de templo.

Oxard. f.
 6002 - fawl.
 Latinae ordinis
 post statio
 Cantoriam.

A a dextris.

Secunda die, 3 die Januarij itum est ad templum manu sub foram. 10.
 exitum inter duodecima et prima. Primum prodibant tubicines casaris
 pedibus, deinde columiferi, tertio heros, quarto officarii, post hoc domini
 ordinis et casar habitum toto rubro, omnesque proter tubicines in equis
 erant. Caterum Epi abbatessq; ac reliqui in sacris ministrantes, qui
 pridie sine diei sub vesperis ^{precesserant,} tunc Episcopus eodem quo
 supra sermone intra Basilicam Martinianam parati stabant, prestolantes
 adventum Imperatoris. Advenienti igitur cum summa alacritate ad salvas
 usque templi lecti accurrerunt, demum ingressis omnibus decanis maiore
 ordine, primus ille D. Petrus Vostinus, sacrosanctum dominice crucis ligum,
Casari osculandum porrexit, quo osculato, mox ipse Craciden. aspergello
 aqua lustralis leniter asperxit. His demum peractis ordinato egerunt
 submissi, rem audientis sacram officium Missa de s. Andrea apto egit
 Georgius Egmundanus Episcopus Craciden. Ad offertorium loricatus aliquot,
 e superioris adicula, que summo imminet altari, inflatio litens dulciter
 missicis prius preludebant. Deinde tubicines atq; sonatores superius in
 circuitu sub festinatione egeri consistentes accurrunt personabant, quosque
 oblatione facta, ad sum quosque locum redisset. Ad hoc singulos ordinis
 duos solemnibus titulis et cuiusque recessione nominatim vocatus ibat
 Franciscus Valesius armorum Rex et primarius amos Velleris heros, iuriz
 pientis primus a Casari, deinde ad singulos ordinis transiens, quo illorum
 arma et insignia supra depicta cum titulo erant, sine presentibus essent
 sunt absentos. Absentium vero nomine cum ordo sit postulasset, alius
 presentium obtulit. Ad Casarem itaq; primus cum venisset, ser
 modo dixit. Sacratissime excellentissime potentissime Princeps Carole
 Austriae divina clementia Imperator Romanus semper Augustus, huius
 nominis quintus Hispaniarum et utriusque Siciliae Rex, Arcidux Austriae
 Dux Burgundiae ac Brabantiae, Comes flandriae zelandiae et Hollandiae
 et huius amos Velleris praeses et huius primus: Veni ad offertorium.
 Quam hic titulum sub armis Casaris sic erat scriptum) Haec ubi peror
 nit, extemplo sequitur Casar, cui presentibus assurgunt oes apertoque
 capite reverenter inclinant. Cum iam obtulisset, reversus est ad sedem
 suam. Demum sic ordinem ad singulos et quosque in ea professione vel
 dignitate vel antiquitate ab heros progressus est. Absentium vero
 (na aberant multi) Gallorum Regis locum supplent Maximilianus
 Comes Burundis nec no et Regis Anglorum. Hic proinde surgens
 a sede sua, que erat ultima a latere Imperatoris, porrexit primus
 ad locum Regis Francie, ubi Regis nomenclatione, a praedicto armorum
 rege appellatus atq; ad oblationem imitatus, Imperatoris in praedictis
 stante C stabat siquidem Casar donec oes Regum vicarii obtulissent
 Casari reverentiam exhibens, transiit ad offerendum. Reversus ab
 altari Regis anglie locum occupat, cui rursus adest Valesius, celebri
 Regis Angliae praemisso titulo vocatus ad oblationem, atq; ad sum modum
 a caeteris quoque presentibus, absentium vicariis gemitibus in offerendo

factitatum est. Locum Regis Polonie ^{supplent} Comes de Reaux,
 Locum Palatini ^{Dux Austriae}, Locum Ducis Calabriae, Ducis de Pringor,
 Costabilisq; Castiliae ^{abies} Dux de Bassa. Locum Dni Praton ^{Trafali} ^{Traicidm}
 Valetudinarij Comes de Albem, Locum Dni Sempj, qui et ipse id tempore
 Traicidm adversa laborabat valetudine Dux ^{Stefosofis} atq; ita deinceps.
 Oblatione facta. Cancellarius nq; de ordine et institutione aures
 Velleris sermone gallico dixit eos ad comitium nomine Cas. Ma. Vocavit
 atq; ita, absoluto Missa officio, eodem ordine, de templo ad arcam Casaris,
 ad apparatus ibidem comitium discessum est, atq; a grandis circa forum
 quatuor reditus ad vigiliis pro defunctis servandas, ordine quidem eodem
 quo ante, nisi quod tubicines no processerunt, sed in templo, in designato
 sibi loco Casarem maiestatem ac duorum conductum operiebantur. Habitus
 prius idem erat, qui pridie Vesprii. Niger vix solus, lugubrisq; quod
 pro mortuis exequi celebrandis essent. Missa officium egit Carolus Epus
 Tornacensis. ad offerendum tubicines no iuglarunt. Caeterum valetus odo
 cubat ad offerendum, no modo iam presentes sed et ista defunctos ordinis
 duos. Casarem itaq; prius aggressus valetus armum Rex, cum gia illius
 que supra descriptum pelara epistola recitasset, atq; ad offerendum vocasset,
 ardentem cardem, de ligno ante sanum altare per medium transversum extenso
 abreptum secum deferens, ei in manus offerendum porrexit, quem Casar
 acceptum, infixo prius anore immo ferri reddidit, omnia cu cardem procedentem
 usq; ad altare subsecutus est, oblatoq; et in locum suum per valetum
 reposito cardem revertitur Casar, atq; caeteri dui, solum quidem et videm
 est, tubi prolacione vocati, qui presentes aderant. Verum receptum de
 manu Regis Armeni ardentem cardem ipsimet ferentes, propinque
 valetus, in manus ministri altaris obtulit, quem domum ferens ardentem,
 in lignum, vnde desumpserat velocavit. Absentium locum atq; officium,
 (et in primo sacro narratum est) presentium aliquis tubiuit. Siq;
 vero mortui essent, quem ingens erat numerus, nemo pro defunctis
 obtulit, sed Rex armen recitatio infidelium et solemniter expresso cuiusq;
 mortuorum tubiuit, statim sibi ipse respondit, insignia eius respectans,
 Trespassi, id est mortuus est, cardemq; dein ad aram deferens extindit
 in locum suum reposit. Post offerendum di nicolans Transmarino orationem de
omnibus qui in omni ordine ab initio recepti essent, sermone gallico
Sabit. A meridie reditus est ad templum ad medium quinte, exitum
 sub forum septima. Habitus tunc erat pallium ex bisso albo et palens
 persiviscus sicuti prima die. Quarta die reditus est ad sacram
 aram, nux post forum nona eodem ordine et vestitu quo pridie
 Vesprii. Sacrum est de dno nra deigara Sabitum, cuius officium
 Epus Missendu. ex Sabandia peregit. Ad offerendum omnes Casarem
 progressi, prius seros, deinde officij ordinis. Post, ipsi ordinis dui
 postquam Imperator solus oblationem offerens, qua de manu eius inior
 Princeps Ferdinandus Arcidux Austriae ad altare excipiens altaris
 ministro porrexit. Inter omnem horum et reddendum tubicines supra
 litas et tubi medulantur. Peracto tandem sacro procedi ab heribus

et officiariorum ordinis ante Casarem quatuordecim diebus nobiles, quos ante
 strito ante ipsum procumbentes locuta in comitum foribus milites seu
 equites armatos creavit, inter quos primus Franciscus Valentinus, sumus
 officiariorum erat, atque sic postmodum dies fuit, qui festo sui
 ordinis plures bellis fides imposuit.

De comitis antea bellis geribus a Casare postmodum factis.

Ad hoc Epulum magnificentissimum et persumptuosissimum Ordinis dominus Casarea
 maiestas fecit 3^a Ianuarii in suo hospitio, quod habuit in Canobis
 Duxem, Tullianum in quo apparando omnia tabulae ante equos dixerunt
 fuisse. In culinis centum assatum vena ferebant. Olla elixorem, omnia
 coquinam latera circumquaque ad primas oblecta ac refecta. Nullum in ibi
 laetificam ac delitiam genus visum. Confectum simul in aula et
 admirandam speciosa aula ad mensam quadraginta comitum capacem,
 singulis intervallo videri pedum facienda, ex uno eodemque in eodem
 omnibus lateri singulisque sua ferula, cuiusque statu servata, prestata sunt
 ac servitum a suis cuiusque ministris, hoc autem ordine confederunt.
 Casar hoc mensa mensa sedil. ad lateris dextimo de de designis,
~~Comes de Reilly Comes de Bassa Comes de Buren~~ & Dux Arceobis
 Comes de Piquois, Dux de Bremondie, Comes Lallens. Ad sinistram
 D. de Tresignis, Comes de Reilly, Comes de Bossu, Comes Buren.
 e regione suis mensa casare collocata erat mensa officiariorum
 ordinis, nempe Cancellarii, Escaurarii, gratiarum et Regis armorum.
 Benedictinorum mensa Epus Cantuarum legit cum Episcopis Cornarum
 et Ruffe Wiffend. cuiusque abbatibus quatuordecim. (Epus Traudon
 qui fuit in aedem Regina Hungaria, Imperatoris sororem, multasque
 nobiles et generosas geridas, que Casarem seruebantur amplexu admo-
 dum et opimo imprimi comitis, intra ados suas pontificales festinus
 comitator excepit.) Episcopis atque abbatibus praedictis alterum
 triclinium paratum erat, in quo praedebant G. Cum ferula mensa
 inferrent, ordine praedebant, primum Tubicinos, deinde Columiferos,
 fimo gerios, postea D. Monfalconensis et D. Ios de Lart economi
 et reliquis ministris, qui ipsa ferula gestabant. Ad ingressum
 quoque in aulam comitum Tubicinos subsistentes inflatis tubis ad
 singulos missus seu ferula ebuciebant. Credenciarum Casaris erat
 prior ordinis D. Ios Hierosolimitanus in Hispania, qui pincerna
 et plibator erat et D. de Molubais praefectus et praesulatus
 Adfuerunt etiam Cantores Casaris, perpetuo fere vario carmine et
 fectum modulantes. Absoluto praedictis Epus Cantuarum, qui prius
 consecranda mensam sua cum reliquis qui in consecratione adfuerunt,
 gratias omnipotentis Dei egit.

Electio vero eorum qui in omni anno Galliarum ordinem recipiendi essent, dilata est in Capitulari eius ordinis coetium quod proxima sequentibus diebus Sabaudum fuerat, in casu in votum et domesticum morbum incidisset. Post ubi iam temp. melius coepit Sabaudum convocatis ordinis dno Sabaudum, rite electio, amos velle infra scripti donati sunt, singulis ordinis militibus creati. d. 23

Germanij.

- 1 Maximilianus Rex Bohemie sive quosdam.
- 2 Albertus Dux Bavarie Princeps et ~~elector~~ Imperij
- 3 Fredericus Comes a Furstenberg, Heiligenberg et Weidenberg.
- 4 Petrus Ernestus Comes Mansfeldis prefectus Lutsemburgie.

Belge.

- 1 Maximilianus a Burgundia, Marchio Vericensis, prefectus Maris Oceani
- 2 Amiralgot ab Egmonda, Flandriarum Princeps, Comes Egmondanus Baro de Badr Dns a Fremes, Auxi, Armentiers.
- 3 Philippus a Lanoij Princeps Salmontum.
- 4 Philippus a Lalleing, Comes Hoesstratung, prefectus Felvrie.
- 5 Iacobus Comes a Ligni et Fauquenbergs, Dns de Wassenar et Bruggamius Londin.
- 6 Claudius a vergij Esamplicia dns, prefectus Comitatus Superioris Burgundie.
- 7 Joacsimus dns de Rije somelior de corpore
- 8 Iohannes a Lignos Comes ab Arcuberg, dns de Barbanze, pfedns Prouvins et Transsilvanie.
- 9 Iohannes a Lannoij d. de Moleubair, pugnator et pccisor Cas. Ma
- 10 Petrus a Werstimo Senesalens Hannonie.
- 11 Pontus a Lalleing dns de Biguicourt, pfedns castri Cameracensis

Hispam.

- 1 Ferdinandus alians a Toledo, Dux Albanus, Marchio Corie et Comes de Salva terra.
- 2 Augustus Lopez a Mendoza Dux Anstastij
- 3 Mauricus a Lara Dux de Navarra.
- 4 Petrus Ferdinandus de Corduba et figuerua Comes de Jria.

Italij.

- 1 Emanuel Esilbertus Dux Sabaudie, Princeps Pedemontanis.
- 2 Cosmas de Medicis Dux Florentie.
- 3 Ottavianus Janesius Dux Camerunij.

[Faint, illegible handwriting covering the majority of the page]